

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Txomin Arranbide

*Urepele,
Nafarroa
Beherea (1922)*

Aurkibidea

Biografia

Kalifornian, AEBn sortua. Aita Urepelekoa zuen eta ama Hazparnekoa. Gurasoek Ameriketara ezagutu zuten elkar eta han izan zituzten bi seme-alabak. 1933an, berak 10 urte zituela, lurrikara bat izan zen Long Beach-en, beraiek bizi ziren inguruan, eta ama lurrikara horren ondorioz zendu zen. Orduan, familia osoa aitaren sorterrira itzuli zen, Urepelera. Txomin laborantxari lotu zen orduan, halabeharrez. Ikasketak eginen zituen gogotik, edo AEBra berriz itzuli. Hala ere, jakintsuna egin da irakurriz, eta herriko auzapeza ere izana da 1971-1977 bitartean. Haurrak eskolara eramane zituen lehen autobusa berak plantatu zuen. Xalbadorren omenaldia berak antolatu zuen.

Zintak

URE-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Aire, Xan
- **Data:** 2009-11-11
- **Iraupena:** 104 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Aire, Xan

URE-013

- **Proiektua:** Alex Artzelus Mujika
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Data:** 2015-02-10
- **Iraupena:** 21 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Artzelus, Alex
- **Emalea:** Artzelus, Alex

URE-014

- **Proiektua:** Alex Artzelus Mujika
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Data:** 2015-02-10
- **Iraupena:** 45 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

- **Kodifikatzailea:** Artzelus, Alex
- **Emalea:** Artzelus, Alex

Pasarteak

1. Muga

- **Erref:** URE-013/001
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Mugak karabineroek zaintzen zituzten. Beraien mendian paperak erakutsi beharrak sutzen zuen. 40 urte luzaz iraun du horrek. Frantses nacional agiria iraungia du eta amerikarra kontserbatzen du. Horrek errespetua sortzen die Guardia Zibilei.

2. Inguruko herriekiko harremana.

- **Erref:** URE-013/002
- **Iraupena:** 0:05:31. **Hasi:** 00:03:23. **Bukatu:** 00:08:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Lehenago Aldude eta Urepele bat ziren. 1862an bereizi ziren. Halere beti ongi aditu dute elgar. Auritz eta ingurukoekin ere harreman ona dute. Elizondora ere joaten ziren. Lehenago Erroibar guzia euskalduna zen baina galdu egin zuten gero. Halere haurrak orain badakite eta aurrerapauso handi da hori.

3. Euskararen aldeko jarrera

- **Erref:** URE-013/003
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:08:54. **Bukatu:** 00:09:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Ari da euskara goiti, aina beti ari izan behar da euskaraz horretarako.

4. Bankako minak

- **Erref:** URE-013/004
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:09:46. **Bukatu:** 00:11:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak » Nafarroa-Behereko lantegiak

Laburpena:

Garai batean Bankako minetan 400 bat langile baziren. Fabrikengatik oihan asko moztuak izan dira. Orain zelaiak diren asko oihanak zirela frogatzen dute ikatz plazek.

5. Azken ikazkinak

- **Erref:** URE-013/005
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:11:30. **Bukatu:** 00:14:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrek

Laburpena:

Lesakako Manuel Altzugarai ikazkina Urepelen bizi izan zen. Gaur egunean haren seme-alabek badakite, eta baita bereak ere, baina gaur egunean ez da inor ere ari. Gaur egunean Oihana osatzen doa poliki-poliki.

6. Orreagaganako fedea

- **Erref:** URE-013/006
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:14:10. **Bukatu:** 00:17:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Lehenago jende andana bat joaten zen Orreagara. baxe nafartarrak Irailaren 8an egiten diote erroemsaldia. Aitatxik meza sariak ematen zizkion hango apaiz bati, gogotik, ardo trago bat ematen baitzion ordainetan.

7. Lehengo eta oraingo bizimodua

- **Erref:** URE-013/007
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:17:20. **Bukatu:** 00:18:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Jendea gaur egun presaka bizi da. Garai batean patxada handiagoa bazen.

8. Biografia txikia

- **Erref:** URE-014/001
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:43

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- 101L » Kultur aniztasuna » Jatorrizko herrialdea

Laburpena:

Kalifornian sortu zen. Aita urepeldarra zuen, ama hazpandarra, eta han ezagutu zuten elkar. 10 urteak arte ibili zen eskolan, baina orduan lurrikara gertatu zen eurak bizi ziren lekuan, long beach-en eta horren ondorioz ama hil egin zen. Hori dela eta aitak Urepelera etortzea deliberatu zuen. Ingelesa ongi menderatzera heldu zen eta asko maite du. Urepelera itzultzean, gaur egun bizi den etxaldea erosi zuen aitak.

9. Hazparneko kolegioa

- **Erref:** URE-014/002
- **Iraupena:** 0:05:41. **Hasi:** 00:03:43. **Bukatu:** 00:09:24

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

10 urtetan, Hazparneko kolegioan sartu zuten frantses mikorik ez zekiela. Bera bezala baziren han euskara baizik ez zekitenak, eta zigorren bidez ikastera behartuak izan ziren. Txotxa erabiltzen zuten, eta azken orduan hura zuenak zigorra zuen. Kalkuloak egiten eta idazten bazekien, baina han zerotik hasiko balitz bezala sentitzen zen. Hala ere, hiru urteren buruan "certificat" delakoa lortu zuen.

10. Nafartzat du bere burua, ez frantsestzat

- **Erref:** URE-014/003
- **Iraupena:** 0:04:46. **Hasi:** 00:09:24. **Bukatu:** 00:14:10

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Nafarra sentitzen da, eta familiako ikerketak egin ondoan XVII. mederaino heldu zen eta bere abizena Baigorritik datorrela deskubritu du. Hor ohartu zen nafarra baino ez zitekeela izan. Nahiago du amerikarra dela esatea frantsesa dela esatea baino.

11. Euskararekiko jarrera

- **Erref:** URE-014/004
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:14:10. **Bukatu:** 00:16:04

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua

Laburpena:

Euskara etxean ikasi badu ere, saiatu da bere burua alfabetatzen liburuak irakurritz. Seme-alabei transmititu die.

12. Eleaniztasuna

- **Erref:** URE-014/005
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:16:04. **Bukatu:** 00:18:27

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:

Ameriketara gaztelera ere ikasi zuen mexikarren laguntzaz, eta beraz lau mintzaira hitz egitera heldu da. Irakasleek aitari Txominek eskolan jarrai zezan eskatu zion vaina honek ukatu, etxaldean segida behar baitzuen. Domaia handia, lau mintzo jakinik nonahi lanpostu on bat aurkitzen ahalko baitzuen.

13. Auzapez lana

- **Erref:** URE-014/006
- **Iraupena:** 0:05:21. **Hasi:** 00:18:27. **Bukatu:** 00:23:48

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

Sei urte egin zituen auzapez. Ainitz maite ukan zuen, zerbitzu egiten baizitzaion herriari. Halarik ere ez ziren momentu errazak izan beretzat, emaztea galdu baitzuen. Bera izan zen telefonoa herrian ezarri zuena. Elektrikaren boltaia ere handitu zuten. Errepideen inguruan ere balegoke lan frango egiteko.

14. Despopulaketa

- **Erref:** URE-014/007
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:23:48. **Bukatu:** 00:27:26

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Lehenago gazteak Ameriketara joaten ziren, baina gaur egunean gazte guztiak eskoaltzen dira. Horientzat ez da ordea lanik herrian eta gazteak kanpora doaz. Familiak txikitu dira eta etxeak husten doaz. Denboran baziren eskolan 70 bat haur eta orain berriz, 12. Mendiz bestaldeko Nafarroan ere despopulaketa handia izan da.

15. Gazteak laborantzan

- **Erref:** URE-014/008
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:27:26. **Bukatu:** 00:29:02

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

Gaur egun nekazaritzan ari direnak indar handiz ari dira, eta "Ossau-Iraty" edota "Idoki" bezalako marken bitartez Aurrera ari dira. Pokoeneako sendia eredu da horretan.

16. Berriro ere Ameriketara bisitan

- **Erref:** URE-014/009
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:29:02. **Bukatu:** 00:33:20

Gaia(k):

- Aisia » Oporrak
- 101L » Kultur aniztasuna » Jatorrizko herrialdea

Laburpena:

handik hona bizitzera etorri eta orduz geroztik bi aldiz izan da Ameriketan, azken aldiz 89 urtetan. Izugarrizko poza eman dio hara joateak eta bere txikitako lekuak haurrei erakusteak. Urte haiek oso garrantzitsuak izan ziren beretzat.

17. Ameriketarako emigrazioa

- **Erref:** URE-014/010
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:33:20. **Bukatu:** 00:36:07

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

Ia etxe guzietan bazen norbait Ameriketara joana denborean. Familiako edota eskolako laguntzak bezalako lege sozialak onartu direlarik gelditu da emigrazioa. Gazteak partitzen ziren, sos puska bat egin, itzuli eta neska gazteekin ezkontzen ziren.

18. Ameriektako artzain-lanak

- **Erref:** URE-014/011
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:36:07. **Bukatu:** 00:40:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

Desertuko bizia ez zen bizia. Gizon gazte bat, ardi saldo handi batekin, astoren bat inguruan, bakar-bakarrik egun andana batez eta inkomunikatuta, bizitza gogorra zen egiaz. Suizidatu zirenak ere izan zire. Askori damutu zitzaien hara joan izana. Hiriko bizimodua hobea zen.

19. Ameriketako sorlekuaren aldaketa

- **Erref:** URE-014/012
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:43:07

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Ez da kexatzen bere gaur egungo bizimoduaz, bizitzeko behar duen guztia baitu. Bere sorterrria Ameriketara asko aldatu da. Lehen oso biztanle gutxi zegoen eta orain asko handitu dira hiriak, neurri handi baten arma fabrikengatik. Gaur egunean nahiago du hemen bizi.

20. Espainiako gerra zibilaren eragina

- **Erref:** URE-014/013
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:43:07. **Bukatu:** 00:45:00

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Espainiako gerra zibila zela eta jende asko etorri zen Aldudeko ibarrera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com